

BUSOLA STRATEGICĂ – UN AVÂNT STRATEGIC DE ÎNCREDERE ÎN SECURITATEA EUROPEANĂ –

Lect. univ. dr. Oana-Elena BRÂNDA

*Departamentul de Relații Internaționale și Studii Europene, Facultatea de Științele Comunicării și
Relații internaționale, Universitatea „Titu Maiorescu”, București
DOI: 10.55535/GMR.2022.4.13*

Emisă în martie 2022, scopul Busolei Strategice este de a crea un cadru activ, dar și un spațiu de reacție în care să fie gestionate diverse aspecte privitoare la securitatea și apărarea Uniunii Europene. După câteva eșecuri în materie și multă critică la adresa Uniunii pentru incapacitatea sa de a sta pe propriile picioare atunci când este vorba de apărarea proprie, Busola Strategică aduce cu sine câte cuvinte magice, precum „reducerea dependențelor” sau cele patru direcții prioritare – acțiune, securitate, investiții și parteneriate.

Scopul acestui articol este de a realiza o analiză critică a Busolei Strategice din perspectiva încrederii acordate Uniunii Europene de a deveni cu adevărat un furnizor de securitate. Chiar dacă probabilitatea ca acest lucru să se petreacă într-un viitor apropiat este redusă, Uniunea Europeană a ajuns în acel mod de acțiune în care ar putea transforma Busola Strategică în capabilități pe teren.

Cuvinte-cheie: Busola Strategică, securitate, apărare, capabilități, managementul crizelor.

INTRODUCERE

Încă de la începuturile sale, părinții fondatori ai Comunităților Europene (și, ulterior, ai Uniunii Europene) au încercat să creeze o ramură de securitate și apărare, care să le fie de folos europenilor în asigurarea protecției proprii. Lucru valabil pentru dificilii ani 1950. Cel de Al Doilea Război Mondial se încheiase, lăsând scena globală dominată de doi actori – Statele Unite și Uniunea Sovietică. În timp ce prima era despărțită de Europa printr-un ocean, ultima creștea în putere pe seama Europei. De asemenea, în mentalul europenilor se găsea ascuns gândul că, dacă n-ar fi fost atacul de la Pearl Harbour, Statele Unite nu s-ar fi implicat într-un război care nu era al lor.

Prin urmare, imediat după stabilirea primei Comunități Europene, decidenții politici de la Paris au început să se gândească la crearea unui organism destinat apărării continentului european. De cealaltă parte, existau opinii care considerau o astfel de încercare exagerată – doar exista deja NATO –, așa că decizia a fost de a nu susține un asemenea proiect. Proiectul a fost revizuit de câteva ori de-a lungul istoriei, pornind de la un simplu plan, ajungând un raport și transformându-se, apoi, într-o adevărată strategie. Strategia Europeană de Securitate din 2003 a fost o încercare curajoasă de a crea acele instrumente de securitate necesare pentru ca europenii să stea pe propriile picioare în materie de securitate. Totuși, a fost un proiect ambițios, care s-a dovedit exagerat pentru capacitățile Uniunii de la momentul respectiv. O altă încercare a fost în 2016, sub forma Strategiei Globale a Uniunii Europene. O încercare mai timidă, de această dată, de a crea un fundament de securitate pentru Uniune, pe baza lecțiilor învățate din Strategia din 2003. Așa cum arată și numele documentului, securitatea nu poate fi obținută doar prin forțele proprii, ci, de fapt, este un rezultat al unei abordări globale. Chiar și cei mai acerbi critici ai UE au căzut de acord că Strategia din 2016 a fost mai temperată și, astfel, avea mai multe șanse de reușită. Pentru a-i adăuga și mai multă greutate, a fost urmată, în 2020, de Strategia Securității Uniunii, elaborată de Comisia Europeană, și de pachetele de Apărare și Spațiu prezentate de Comisia Europeană în februarie 2022. Pentru euro-entuziaști, aceasta este povestea creșterii puterii Uniunii. Pentru scepticii săi, este un lung șir de încercări de a-și arăta puterea dorită, dar nu și obținută.

Apoi, pe 24 februarie 2022, a început războiul din Ucraina. În luna martie, Uniunea Europeană a dat publicității „*Busola Strategică pentru securitate și apărare*”. Chiar dacă documentul a fost în dezbatere încă din noiembrie 2021, momentul lansării sale este cel puțin interesant. La aproape o lună de la debutul războiului în Ucraina, Uniunea Europeană a realizat o listă de patru direcții de acțiune – acțiune, securitate, investiții și parteneriate – menite să creeze un cadru care să transforme Uniunea, cu adevărat, într-o putere rezistentă în fața oricărei amenințări.

Totuși, dat fiind istoricul unor tentative similare, considerăm că este justificată întrebarea: Este oare aceasta încă o încercare soldată cu mai multe discuții, mai puțină acțiune sau, de data aceasta, UE chiar va începe să lucreze la capacitatea sa de a oferi securitate? Deocamdată, nu este vremea unui răspuns. Însă, nu putem omite faptul că, indiferent de capabilități, Busola Strategică poate fi interpretată ca un veritabil avânt de încredere în capabilitățile UE pentru apărare și securitate. Sau poate nu?

Scopul acestui articol este de a evalua conținutul Busolei Strategice din două perspective. Prima se referă la încrederea pe care o construiește cu privire la capacitatea UE de a rezista și a răspunde la crize. Cea de-a doua se referă la conexiunea dintre eforturile de construire a încrederii și contextul în care se manifestă.

STABILIREA CONTEXTULUI

Autorii documentului par să aibă o pasiune pentru „*seturi magice*” de cuvinte. Primele pagini dovedesc acest lucru foarte clar: decidenții trebuie să fie echipați cu „*modul de gândire, mijloacele și mecanismele*” pentru a putea apăra și proteja „*Uniunea noastră, cetățenii și partenerii*” (Strategic Compass, 2022, p. 5). Mai mult, pentru păstrarea „*dialogului, diplomației și multilateralismului*”, trebuie să „*învățăm limbajul puterii*” (Ibidem, p. 6). Cu alte cuvinte, epoca diplomației și a discuțiilor relaxate a apus. În aceste momente, puterea trebuie confruntată cu putere. Cea mai simplă cale – la care toți se gândesc atunci când se pune problema dublării acțiunii prin putere – este de a achiziționa armament și de a instrui personalul.

Abordarea Uniunii este una de *putere smart*. Într-adevăr, armamentul, avioanele și personalul sunt extrem de importante. Însă, dincolo de recunoașterea utilității și necesității lor, maniera de accesare este la fel de importantă. În timp ce unii ar spune că cea mai simplă modalitate de achiziționare este prin recurs la finanțe, opțiunea Uniunii este de a se concentra pe „*acțiuni, securitate, investiții și parteneriate*”.

Chiar dacă maniera de desfășurare a războiului din Ucraina ne duce cu câteva decenii în urmă, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a venit vremea pentru a sublinia faptul că pregătirea pentru un conflict nu presupune doar achiziția de armament, recrutarea și instruirea trupelor. Aceasta presupune și identificarea partenerilor și a capacităților acestora, precum și punerea laolaltă a forțelor pentru a beneficia de această putere. Iar toate acestea nu sunt doar simple cuvinte. UE își va intensifica eforturile în cadrul stabilit de Națiunile Unite și de NATO și va coopera cu partenerii regionali – OSCE, Uniunea Africană și ASEAN. Prin urmare, Busola Strategică urmărește să întărească autonomia strategică a Uniunii Europene, pentru a construi o Uniune mai puternică, suficient de capabilă să devină complementară Alianței Nord-Atlantice.

TRECEREA ÎN REVISTĂ A BUSOLEI STRATEGICE

Păstrând direcția stabilită de Strategia Globală a Uniunii Europene, Busola Strategică menționează o serie de interese geografice (fie ele imediate sau mai îndepărtate): Rusia (de interes imediat, firește), China, Balcanii de Vest, vecinătatea estică, zona arctică, vecinătatea sudică, cu problematicile Libia și Siria, Africa și zonele sale dificile (Sahel, Africa Centrală, Mali, Guineea, Hornul Africii, Canalul Mozambic), Asia cu Afganistan și Coreea de Nord, America Latină și exotica regiune indo-pacifică.

Interesele geografice vin la pachet cu amenințări și provocări emergente: terorism și extremism violent, proliferarea armelor de distrugere în masă, actori statali și non-statali care recurg la amenințări hibride și cibernetice, dar și la dezinformare, tehnologii distructive, amenințări la adresa securității maritime, schimbări climatice, degradarea mediului, dezastre naturale, crize sanitare și competiția pentru resursele naturale.

Busola Strategică trebuie privită în patru dimensiuni – managementul crizelor, reziliența, dezvoltarea de capabilități și parteneriate (Sweeney, 2022, p. 196), fiecare având un corespondent în cele patru direcții ale documentului – acțiune, securitate, investiții și parteneriate.

În ceea ce privește acțiunile (Strategic Compass, p. 11), Busola Strategică este focalizată pe acțiuni prompte în manieră integrată, extinderea capabilităților deja existente pentru a le face mai cuprinzătoare, planificare pe bază de scenariu, cu accent pe interoperabilitate ca acțiune cheie, crearea de exerciții live atât pentru militari, cât și pentru civili (un indicator al faptului că pandemia și crizele adiacente nu au trecut neobservate). O noutate în acest sens o constituie crearea misiunilor

civile de până la 200 de persoane, care pot fi desfășurate în 30 de zile, chiar și în condiții complexe.

De ce să ne concentrăm atenția iar pe securitate? (Ib., p. 12). După cum ar spune vocile critice, NATO se ocupă deja de asigurarea securității. Cu toate acestea, date fiind crizele pe care le-a traversat Europa de-a lungul ultimilor ani, capacitatea sa de reziliență a fost testată în repetate rânduri, iar rezultatele au arătat că este incapabilă să ofere același grad de securitate tuturor. Prin urmare, europenii trebuie să construiască o cultură strategică comună, pentru ca toate statele membre să aibă posibilitatea de a gestiona în comun amenințările hibride și cibernetice, dezinformarea și acțiunile diplomatice. În acest sens, Busola Strategică introduce *EU Single Intelligence Analysis Capacity* și *EU Hybrid Toolbox*, două instrumente care duc Uniunea cu un pas mai departe de situația în care se găsește în prezent. Există deja o politică de apărare în materie cibernetică la nivelul UE, o celulă de fuziune împotriva amenințărilor hibride, ale cărei acțiuni se concentrează pe conștientizare situațională și prognoză, urmată de Echipa de răspuns la amenințările hibride (EU Hybrid Response Team) și EU Hybrid Toolbox, ultima axată pe prevenire, cooperare, stabilizare, descurajare și refacere, însoțite de solidaritate și asistență reciprocă. Întărirea protecției cibernetice este esențială nu doar în materie de comunicare, ci și cu impact în zona de apărare terestră, aeriană, spațială și maritimă.

Secțiunea concentrată pe **investiții** (Strategic Compass, ib.) subliniază o chestiune inițial lăsată deoparte. Din ce în ce mai multe organizații pun accent pe nevoia unor acțiuni comune în materie de investiții publice și private, în toate zonele de interes. În ceea ce privește Uniunea Europeană, investițiile sunt necesare pentru a umple golurile în materie de capabilități critice, pentru a reduce dependențele strategice și vulnerabilitatea lanțurilor de aprovizionare. Din nou, criticii vor invoca: avem deja PESCO și Fondul European de Apărare, de ce să ne mai agităm? Existența acestor infrastructuri este importantă, pentru că ele oferă un cadru pentru investiții în securitatea europeană. Pentru a fi mai productivi, la nivelul Agenției Europene de Apărare va fi creat Hub-ul de Inovare în Apărare (Defence Innovation Hub).

Explicarea prezenței unei secțiuni despre **parteneriate** (Ib., p.13) în textul Busolei Strategice nu este atât de dificilă. Potrivit Strategiei Globale a Uniunii Europene, aceasta urmărește să devină un actor global, iar acest lucru se poate realiza prin construirea de parteneriate care funcționează nu doar pe hârtie, ci și în viața reală. Agresiunea Rusiei în Ucraina a demonstrat, încă o dată, cât de important este Parteneriatul Strategic NATO-UE pentru securitatea euroatlantică. Dar, parteneriatele nu trebuie consolidate numai pe aspecte de securitate – trebuie

adăugată mai multă consistență parteneriatului existent între ONU și UE, cu accent pe misiuni de pace și managementul crizelor pentru perioada 2022-2024, iar cooperarea cu OSCE ar trebui să fie întărită pe probleme precum prevenirea conflictelor în zone cheie, cum ar fi Balcanii de Vest, vecinătatea estică și Asia Centrală.

O altă chestiune prezentă în Busola Strategică privește nevoia unor parteneriate strategice adaptate (Ib., p. 53), particularizate pentru a răspunde oricăror nevoi. Astfel, există deja parteneriatele UE cu SUA și Regatul Unit pentru aspecte de securitate și apărare, cu Norvegia în chestiuni economice, cu Turcia pentru participarea în misiunile PESA, cu Balcanii de Vest pentru infrastructură, amenințări cibernetice, contracararea terorismului și democratizare, cu Georgia și Republica Moldova pe chestiuni de securitate și apărare pentru creșterea rezilienței naționale, cu vecinătatea sudică pentru a gestiona migrația, cu Africa pentru securitate, asistență pentru stabilitate și susținere economică, cu zona indo-pacifică pentru cooperare navală, construirea unei arhitecturi de securitate și a unor capabilități de apărare, și cu America Latină pentru securitate, apărare, amenințări cibernetice, crimă organizată, schimbări climatice și securitate maritimă.

Un element interesant al acestui document este faptul că analiza amenințărilor se va face o dată la trei ani. Acest lucru arată că decidenții europeni au înțeles, în cele din urmă, că evoluția amenințărilor este mult mai rapidă decât a instrumentelor folosite pentru contracararea primelor. Spre deosebire de strategiile precedente, Busola Strategică urmează a fi actualizată o dată la trei ani, în conformitate cu evoluțiile de la nivelul mediului internațional. Aceasta se va face în concordanță cu observarea constantă a fluidității arenei internaționale și a multelor evenimente care o populează. Busola Strategică va fi revizuită în 2025, un termen rezonabil, având în vedere evoluțiile crizelor prezente.

DE LA DISCUȚII LA EFICIENȚĂ

Debutul discuțiilor în jurul Busolei Strategice a avut loc în iunie 2020, într-un efort de armonizare a perspectivelor celor 27 de state membre asupra amenințărilor și aspectelor de securitate. La momentul respectiv, lista amenințărilor identificate consta în: competiția dintre marile puteri, instabilitatea în vecinătatea imediată (zona vizată cuprindea Federația Rusă și amenințările proferate de aceasta, precum și Orientul Mijlociu, de unde veneau cohorte de emigranți), amenințări transnaționale, acțiuni cibernetice și hibride (Atlamazoglou, 2022).

Lăsând deoparte Strategia de Securitate a Uniunii elaborată de Comisia Europeană în 2020, Busola Strategică înlocuiește Strategia Globală a Uniunii din 2016 și Abordarea integrată a crizelor și conflictelor din 2018. O privire comparativă asupra celor două aspecte subliniază net superioritatea documentului din 2022. Abordarea integrată se referă la parteneri pe multiple niveluri de guvernare, dar și la voința Uniunii de a interveni în managementul ciclului de conflicte, de la prevenție la management și la recuperare post-conflict (Council of the European Union, 2018, p. 2). Strategia Globală se referea la securitatea Uniunii Europene ca fiind dependentă de angajamentul altor entități externe în aceeași direcție – „securitatea acasă depinde de pacea de la granițele noastre” (EUGS, 2016, p. 7). Busola Strategică elimină orice mențiune despre „guvernare multilaterală” sau „guvernare globală” și subliniază că reziliența este singura responsabilitate a statelor membre. Un motiv pentru această stare de lucruri este că lumea, în 2022, este mult mai periculoasă pentru Uniunea Europeană, cu un război care face ravagii în vecinătate. Totuși, Busola Strategică nu pierde din vedere pionieratul Strategiei Globale în privința primei referințe la „autonomia strategică”. Chiar dacă este menționată în text, nu este foarte clar ce formă va lua această autonomie și ce resurse materiale și umane va antama.

Un semn că Busola Strategică este mult mai conectată la realitate decât predecesoarele sale este dat de numărul mare de instrumentare (toolboxes) aflate la dispoziția decidenților europeni pentru a putea gestiona amenințările. Cu un pas mai departe decât alte strategii mult mai teoretice, Busola Strategică operează cu câteva instrumentare. Unul este Foreign Information Manipulation and Interference Toolbox, urmat de EU Hybrid Toolbox și de EU Cyber Diplomacy Toolbox, care trebuie consolidate în viitor. Apelul la aceste instrumentare nu este lipsit de semnificație. Este un semn că Uniunea Europeană este dornică să pună problemele în tipare și să construiască instrumentele potrivite pentru gestionarea lor. Înainte de Busola Strategică, Uniunea menționa un instrumentar non-militar și iată că, în continuare, face acest lucru.

DE CE NU PARE SUFICIENT?

Plecând de la realitatea că războiul din Ucraina a spulberat orice perspectivă teoretică despre conflictele viitorului, considerăm că deceniile următoare vor oferi o perspectivă sumbră, constând în: schimbări demografice, redistribuirea puterii globale, schimbarea centrului de greutate la nivel geo-economic. În fața acestora, decidenții au nevoie de documente și instrumente care pot recunoaște aceste necazuri și pot crea strategiile potrivite pentru gestionarea lor.

Cu toate acestea, există voci care susțin că, în ciuda abordării sale mai precise, Busola Strategică nu dispune de capacitate de previziune strategică și, din această perspectivă, are nevoie să fie cuplată cu *noul concept strategic* al NATO (Blockmans, 2022). Alții o văd ca un zgomot în bătaia vântului (Kaim, 2022), opinie exprimată cu mult înainte de a fi dată publicității.

Potrivit documentului, cel puțin la nivel de intenție, Uniunea Europeană este hotărâtă să devină un broker de putere (Atlamazoglou, 2022). Însă intențiile exprimate până în prezent o fac mai degrabă un actor regional decât unul global. În acest sens, nu trebuie uitat contextul: când au început negocierile și cum arăta mediul internațional când Busola a devenit un document public. În noiembrie 2021, discuțiile erau centrate, printre altele, pe retragerea trupelor SUA din Afganistan și căderea statului în mâinile talibanilor, tensiunile dintre UE, SUA și Marea Britanie cu prilejul semnării Pactului AUKUS, teama de Rusia și China, lumea post-pandemie și gestionarea situației post-BREXIT. Însă, în martie 2022, situația s-a schimbat la 180 de grade. Un război se derula la granițele UE și toate celelalte probleme menționate au căzut într-un plan secundar.

Potrivit lui Sweeney, chiar dacă este „un proiect aspirațional, Busola Strategică este în parte coerentă și în parte inconsecventă în forma sa actuală” (Sweeney, 2022, p. 193). Atenția Busolei Strategice este concentrată mai mult pe „ce amenințări să echilibreze” în loc să fie pe „ce interese să urmeze”. Dacă această direcție va fi menținută, cu siguranță, UE nu va deveni un actor global (Blockmans, 2022, p. 8).

Alți autori mai critici au invocat, încă de la lansarea dezbaterii, în noiembrie 2021, că documentul avea anumite lipsuri: absența voinței politice a statelor membre de a contribui în mod egal la probleme de securitate, care nu poate fi înlocuită cu vreun instrument, eșecul în stabilirea priorităților și o manifestare neclară a ambiției, instituționalizare excesivă, care a condus la difuziunea responsabilității în interiorul instituțiilor, și incertitudinea cu privire la preeminență în termeni de putere între autonomia strategică și sprijinul pe parteneriate (Kaim, 2022).

Există câteva aspecte pe care Busola Strategică eșuează să le abordeze corespunzător. Unul dintre ele se referă la Marea Neagră și relevanța sa, nu doar pentru UE, ci și pentru NATO. La aceasta se adaugă spațiul cosmic și cel cibernetic – ambele neglijate de document. De pildă, spațiul cosmic și potențialul său de înarmare de către China este lăsat netratat. Dincolo de amenințările cibernete, care au devenit o realitate a zilelor noastre, mai există și dimensiunea de cooperare în materie de intelligence, spre care Busola aspiră, însă nu o abordează întru totul prin instrumentele sale (Paul, 2022). Mai mult, Busola acordă prea puțin interes

tehnologiilor emergente și disruptive, precum inteligența artificială și quantum computing, care ar putea deveni instrumentele conflictelor viitoare.

Deși, de-a lungul timpului, Uniunea Europeană a recunoscut nevoia de a investi în cercetare și dezvoltarea tehnologiei, în același timp n-a reușit să producă instrumentele potrivite pentru a gestiona amenințările viitorului prin recurs la ultimele descoperiri în materie. În timp ce China și Statele Unite ale Americii introduc tehnologiile emergente și disruptive în forțele lor armate, pentru a putea consolida răspunsul militar la o criză, Uniunea Europeană se mulțumește să evedențieze inovațiile în materie, fără a avea un plan concret de integrare a lor (IISS, 2022).

Un alt aspect care trebuie luat în considerare este faptul că Busola Strategică nu abordează securitatea dintr-o perspectivă economică – de pildă, nu vorbește de impactul avut asupra hranei și energiei. În același timp, refuză să gestioneze o realitate adusă în atenție de pandemie – fracturile în lanțul de aprovizionare care vor crea un impact la nivel global, și nu doar din perspectiva foametei (Paul, 2022).

Secțiunea de parteneriate este cea mai puțin dezvoltată (Blockmans, 2022), chiar dacă și celelalte nu sunt prea substanțiale. Abordarea parteneriatelor se face mai degrabă la nivel regional decât global. De asemenea, alianța cu Statele Unite pare a fi funcționând de la sine, iar Statele Unite vor fi mereu un aliat, în ciuda oricăror schimbări. Însă, o privire aruncată înapoi în timp, la administrația Trump și viziunile sale despre implicarea internațională a SUA sau la valoarea atașată anumitor alianțe (încetarea finanțării NATO până când europenii nu încep să contribuie corespunzător), va ridica multe semne de întrebare cu privire la încrederea plasată, cu orice preț, într-o astfel de cooperare!

Există mai multe elemente centrale ale Busolei Strategice care ar putea amăgi pe oricine cu privire la consistența documentului. Unul dintre ele este Capacitatea de Desfășurare Rapidă a trupelor la nivelul UE (EU Rapid Deployment Capacity). Altele sunt „capabilitățile cu spectru larg” și „exercițiile live” ce urmează a fi realizate. Capacitatea de Desfășurare Rapidă va avea capabilități terestre, maritime și aeriene, apte a fi mobilizate într-un termen scurt pentru a răspunde amenințărilor. Însă, problema devine redundantă (Atlamazoglou, 2022), întrucât NATO are deja o Forță de Răspuns (NATO Response Force) și un grup operativ comun (Very High Readiness Joint Task Force), la care contribuie toate statele membre. Întrucât Busola Strategică se angajează să susțină NATO în toate întreprinderile sale, simpla existență a unei entități de acest fel generează confuzie privind dublarea resurselor și crearea de obstacole în abordările comune, în locul unei abordări mai fluide de cooperare.

Înainte de lansarea Busolei Strategice, existau autori precum Howorth (Howorth, 2022), care susțineau că autonomia strategică vizată de Strategia Globală din 2016 va fi de folos numai pentru întărirea cooperării dintre NATO și UE. Și, într-adevăr, Busola Strategică se referă la coordonarea acțiunilor dintre Statele Unite și NATO în direcții multiple, într-o manieră integrată de a aplica acele cadre existente de gestionare a amenințărilor la nivel global. Însă, abordarea pe hârtie nu corespunde realității de pe teren și încă există lacune în acțiunea de coordonare. De pildă, amenințările hibride sunt un domeniu în care Busola Strategică și conceptul strategic al NATO ar trebui armonizate (Blockmans, 2022).

Este cert faptul că Busola Strategică ar funcționa mai bine dacă statele ar avea implementată deja o cultură strategică. Însă, deși este un concept mult așteptat, „cultura de securitate”, ca și concept, se află la o distanță mare de implementarea sa în realitate, ceea ce ne duce înapoi la lipsurile sistemului european, în ansamblu. În ciuda criticilor aduse cu privire la viabilitatea sa pe termen lung, Busola Strategică redă o imagine corectă a lumii așa cum este ea, identifică și extinde dezbateră în ceea ce privește amenințările și subliniază nevoia ca UE să devină mai responsabilă pentru membrii săi, vecinătatea sa și lumea întreagă, în ansamblu.

CONCLUZII

Busola Strategică este, cu siguranță, o îmbunătățire a securității europene. Este, în același timp, și un plan pentru dezvoltarea securității și apărării, dar întrebarea firească este: în ce măsură este un plan aplicabil?

Într-o vreme în care ne confruntăm cu întoarcerea „politicii de putere” (Kaim, 2022), documentul încearcă să stabilească un consens de acțiune în materie de furnizare a securității pentru Uniunea Europeană, în ansamblu, pentru statele membre, în mod particular și pentru cetățeni, în ultimă instanță. Potrivit conținutului documentului, cel puțin la nivel de intenție, Uniunea Europeană urmărește să devină un broker de putere (Atlamazoglou, 2022). În mod contrastant, alegerile exprimate în această direcție o transformă într-un actor mai degrabă regional decât unul global, așa cum se intenționa.

Mai trebuie analizată și perspectiva prin care postura defensivă a Busolei Strategice va afecta abordarea „multi-strat” a PESA (Bargues, 2022). Însă, aceasta poate fi percepută și ca o scuză pentru a justifica lipsa de eficiență a PESA – un proiect frumos pe hârtie, dar care nu se poate susține singur în realitate.

Lăsând deoparte dezbateră privind reîntoarcerea continentului la politica REZILIENTĂ EUROATLANTICĂ

Marilor Puteri, Busola Strategică este un instrument care plasează Uniunea Europeană printre acei actori foarte interesați în dezvoltarea capacităților personale în materie de apărare. Totuși, în ciuda planificării meticuloase de acțiuni, operații de securitate, investiții și parteneriate, Busola Strategică nu oferă o schimbare efectivă a ceea ce Uniunea Europeană poate face pentru a se proteja pe sine, membrii și cetățenii săi.

Cum stau lucrurile în materie de încredere? Sunt, oare, europenii mai încrezători în securitatea europeană ca urmare a Busolei Strategice? Prea puțin probabil! Documentul face referințe la războiul din Ucraina în primele pagini, dar structura și conținutul său arată că a fost conceput înainte de război, iar direcțiile sale de acțiune nu sunt corelate cu noua realitate. Aruncând însă o privire mai înțelegătoare, Busola Strategică trebuie să fie percepută ca o formă de angajament a Uniunii Europene de a deveni autonomă în furnizarea propriei securități. Nu este suficient pentru viitor, însă este tot ceea ce este disponibil momentan.

BIBLIOGRAFIE:

1. Atlamazoglou, C., Moyer, J. (2022). *A Strategic Compass: The European Union expands its toolbox*. Wilson Center, <https://www.wilsoncenter.org/article/strategic-compass-european-union-expands-its-toolbox>, accesat la 15 octombrie 2022.
2. Barges, P. (2022). *The EU Strategic Compass: A Blueprint for a European Defensive and Securitisation Policy*. Istituto Affari Internazionali, <https://www.iai.it/en/pubblicazioni/eu-strategic-compass-blueprint-european-defensive-and-securitisation-policy#:~:text=On%2021%20March%202022%2C%20the,agenda%20for%20the%20next%20decade>, accesat la 20 octombrie 2022.
3. Blockmans, S., Macchiarini, Crosson, D., Paikin, Z. (2022). *The EU's Strategic Compass: A guide to reverse strategic shrinkage?* CEPS Policy Insights: Nr. 2022-14.
4. Howorth, J. (2021). *Europe and Biden: Towards a New Transatlantic Pact?* Wilfried Martens Centre for European Studies, <https://www.martenscentre.eu/publication/europe-and-biden-towards-a-new-transatlantic-pact/>, accesat la 20 octombrie 2022.
5. Kaim, M., Kempin, R. (2022). *Compass or Wind Chime?* Stiftung Wissenschaft und Politik, <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2022C03/>, accesat la 14 octombrie 2022.
6. Paul, A. et al. (2022). *Will the Strategic Compass be a game-changer for EU security and defence?* European Policy Centre, <https://www.epc.eu/en/publications/Will-the-Strategic-Compass-be-a-game-changer-for-EU-security-and-defen~479820>, accesat la 10 octombrie 2022.
7. Sweeney, S., Winn, N. (2022). *Understanding the ambition in the EU's Strategic Compass: a case for optimism at last?* Defence Studies. Vol. 22, nr. 2, pp. 192-210.
8. *A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy (EUGS)* (2016), https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf, accesat la 10 octombrie 2022.

9. *A Strategic Compass for Security and Defence*, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf, accesat la 10 octombrie 2022.
10. Council of the European Union (2018). *Council Conclusions on the Integrated Approach to External Conflicts and Crises*, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5413-2018-INIT/en/pdf>, accesat la 12 octombrie 2022.
11. *Defence innovation and the European Union's Strategic Compass* (2022). International Institute for Strategic Studies, <https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2022/defence-innovation-and-the-european-unions-strategic-compass>, accesat la 17 octombrie 2022.